

Γράφει ο **Δημήτρης Γρηγορόπουλος**

Η κρίση ενισχύει τις αγορές

Η περίοδος του νεοφιλελευθερισμού (1983-2007) προ της μεγάλης κρίσης του 2008 χαρακτηρίστηκε από χαμηλή και ανεπαρκή ποσοστά κέρδους. Η κερδοφορία περιορίστηκε στο μισό περίπου της «χρυσής περιόδου» (1995-1970). Βασική συνέπεια της χαμηλής κερδοφορίας ήταν η στροφή του κεφαλαίου απ' το χώρο της παραγωγής όλο και περισσότερο προς τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Ρυθμίσεις, όπως η μείωση των επιτοκίων δανεισμού και η δημιουργία χρηματοπιστωτικών και κερδοσκοπικών προϊόντων (όπως τα CDS, CSO), αλλά και η ανεξέλεγκτη δραστηριότητα αυτών των τομέων, είχαν ως αποτέλεσμα την υπερδιόγκωση του πλασματικού κεφαλαίου και την προσωρινή αυτονόμησή του απ' την πραγματική οικονομία.

Η χαμηλή κερδοφορία συνεπαγόταν χαμηλές επενδύσεις. Γι' αυτό η ζήτηση τονωνόταν, στην ΕΕ χαρακτηριστικά, με την άφθονη δανειοδότηση με χαμηλό επιτόκιο κρατών για την κάλυψη των δημοσιονομικών κενών τους απ' την πτώση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγής (στη χώρα μας ιδιαίτερα στο βιομηχανικό και αγροτικό τομέα), τη σκανδαλώδη φοροαποφυγή του κεφαλαίου και την παρασιτική και προνομιακή υπέρ του κεφαλαίου λειτουργία του δημόσιου τομέα (πελατειακοί θεσμοί, θαλασσοδάνεια, μίζες κ.ά.). Το ελληνικό κράτος μάλιστα με μεγάλη γαλαντομία πουλούσε ομόλογα με επιτόκιο γύρω στο 5% στις τράπεζες, ενώ αυτές δανείζονταν με 1% απ' την ΕΤ! Θετική επίδραση στην κερδοφορία του χρηματοπιστωτικού τομέα διαδραμάτισε και ο λεγόμενος «δανειακός κείνσιανισμός». Δηλαδή, η εκτεταμένη παροχή στους ιδιώτες δανείων στεγαστικών, καταναλωτικών, ακόμη και εορτοδανείων και δανείων ταξιδιωτικών! Οι τράπεζες δάνειζαν υπερβαίνοντας κατά πολύ τα ίδια κεφάλαια και αποκόμιζαν τεράστια κέρδη. Η κερδοσκοπία έφτασε στο κατακόρυφο με τη φούσκα του Χρηματιστηρίου στη χώρα μας με τεράστια ευθύνη της κυβέρνησης Σημίτη, που ενορχήστρωσε έναν «πυρετό χρυσού», οδηγώντας τα ελληνικά νοικοκυριά στην οικονομική καταστροφή.

Την παγκόσμια κρίση (2009) πυροδότησε πρώτη η φούσκα του Χρηματιστηρίου και στη συνέχεια η φούσκα στον τομέα των κατοικιών στις ΗΠΑ. Η άφθονη δανειοδότηση της αγοράς κατοικίας χωρίς τις καθιερωμένες εγγυήσεις, η αύξηση του ύψους του επιτοκίου είχαν ως αποτέλεσμα την αδυναμία αποπληρωμής τους και το σπάσιμο μιας τεράστιας φούσκας που έπληξε καίρια το χρηματοπιστωτικό σύστημα και στη συνέχεια την πραγματική οικονομία. Στον τομέα της κατοικίας το πλασματικό τραπεζικό κεφάλαιο με την απληστία του διέρρηξε πλήρως τη σχέση του με το πραγματικό κεφάλαιο. Η παγκοσμιοποιημένη χρηματοπιστωτική δραστηριότητα, τα κολοσσιαία δάνεια κρατών και ιδιωτών, η μείωση της κερδοφορίας, η έξαρση της λιτότητας, η μείωση της ζήτησης αποτέλεσαν ένα φαύλο κύκλο, εγκαινιάζοντας τη νέα περίοδο κρίσης που διαρκεί μέχρι σήμερα. Η έξαρση αλλά και η πτώση της χρηματιστικοποίησης αποδείχτηκε ότι συνδέονται άρρηκτα με την πραγματική οικονομία. Αναπτύσσεται ως αντίδραση στη μειωμένη κερδοφορία του πραγματικού κεφαλαίου, αναπόφευκτα «σπάει», όταν απομακρύνεται υπερβολικά απ' αυτό.

Η άμεση παρέμβαση των αγορών στην εξουσία συρρικνώνει την αστική δημοκρατία

Η παντοδυναμία των αγορών, ιδιαίτερα των χρηματοπιστωτικών, αποδείχτηκε περίτρανα το 2008, όταν ακριβώς η κρίση ξέσπασε με εκρηκτική δύναμη που παρέπεμπε στο Κραχ του 1929. Όπως και τότε, έτσι και σήμερα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και το καπιταλιστικό σύστημα εν γένει σώθηκαν απ' το αστικό

κράτος. Η διαφορά έγκειται στο ότι ο καπιταλισμός στην εποχή μας σώθηκε απ' το κράτος που στη λογική του ολοκληρωτικού καπιταλισμού και της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης είχε σαφώς υποβαθμιστεί και ανακηρυχθεί απ' τις αγορές και τους ιδεολογικούς μέντορες της βασικός ανασταλτικός παράγοντας για την απρόσκοπτη (καπιταλιστική) ανάπτυξη. Ορκισμένοι αντικρατιστές άνοιξαν τα κρατικά ταμεία, για να ρεύσουν τρισεκατομμύρια για τη σωτηρία των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών, των γιγαντιαίων μονοπωλίων. Η προπατορική θεωρία για το αόρατο χέρι της αγοράς, την αυτορρύθμιση χωρίς την εξωγενή παρέμβαση του κράτους, κατέρρευσε σαν χάρτινος πύργος.

Αποδείχτηκε ότι είναι ανοησία η αντίληψη ότι το κράτος είναι εχθρός του ιδιωτικού τομέα. Απεναντίας, αποδείχτηκε ότι κράτος και τράπεζα αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία. Το κράτος, πρωταρχικά στις ΗΠΑ, ανησυχώντας για τα τοξικά παράγωγα, που οι αγορές τα ξεφορτώνονταν μαζικά, έσπευσε να σώσει τις τράπεζες με φερέγγυο δημόσιο χρήμα. Γι' αυτό, σ' αυτή τη φάση δεν τύπωσαν χρήμα, αλλά δανείστηκαν πραγματικό χρήμα απ' τις αποταμιεύσεις Κινέζων, Αράβων, Ιαπώνων σε δολάριο και ευρώ. Παράλληλα, υποχρέωσαν τα κράτη - οφειλέτες να δανειστούν μυθώδες χρέος, το οποίο χρησιμοποιόταν, για να αποπληρωθούν τα τοξικά ελληνικά ομόλογα των γερμανικών και γαλλικών τραπεζών. Για την εξόφληση των δανείων αλλά και προς παραδειγματισμό των «άσωτων» κοινωνιών επιβλήθηκε ακραία λιτότητα με πρότυπο πειραματόζωο την ελληνική κοινωνία. Η τεράστια δύναμη των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων επιβεβαιώθηκε και μετά τη σωτηρία τους. Αν και διασώθηκαν με χρήματα που πλήρωσε ο λαός, δεν άλλαξαν τρόπο λειτουργίας. Άρχισαν πάλι να δανείζουν με τεράστια επιτόκια κράτη με μεγαλύτερες δανειακές ανάγκες, να κερδοσκοπούν με τη χρεοκοπία του δημοσίου, (CDS), να αγοράζουν έναντι πινακίου φακής άλλες τράπεζες και επιχειρήσεις, να βάζουν χέρι στον δημόσιο συνταξιοδοτικό τομέα, να αγοράζουν επισφαλή δάνεια, να τα τιτλοποιούν, να ετοιμάζουν νέες φούσκες. Ο κίνδυνος της φούσκας είναι εγγενής στην κερδοσκοπική δραστηριότητα, αφότου η πτώση ή ανεπαρκής αύξηση του μέσου ποσοστού κέρδους ωθεί το κεφάλαιο στον χρηματοπιστωτικό τομέα για εύκολο κέρδος. Παρά τις επαγγελίες του κράτους για έλεγχο των κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων, οι τράπεζες και εν γένει οι κερδοσκοπικές δραστηριότητες και τα υπερμονοπώλια παραμένουν ανεξέλεγκτα και ασύδοτα. Μετά από μια πρόσκαιρη ιδιωτικοποίηση ορισμένων τραπεζών στις ΗΠΑ και την επιβολή κάποιου δημόσιου ελέγχου σ' άλλες, οι τράπεζες επανήλθαν στην ιδιωτική ιδιοκτησία, αποτίναξαν τον όποιο έλεγχο, κεφαλαιοποιήθηκαν με δημόσιο χρήμα, χρηματοδοτούν τις μεγάλες επιχειρήσεις, παρέχουν με σταγονόμετρο ρευστότητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν το 90% του συνόλου του ελληνικού επιχειρηματικού κόσμου. Στη χώρα μας οι τράπεζες αντικαθιστούν τον δημόσιο έλεγχο στην αξιολόγηση της επισφάλειας των ιδιωτικών επιχειρήσεων, εγκρίνοντας ή απορρίπτοντας το σχέδιο ανάκαμψης που αυτές υποβάλλουν.

Οι λεγόμενες «αγορές» στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό μετά την κρίση του 1973 και τη στροφή στη νεοφιλελεύθερη διαχείριση διογκώνονται σταθερά. Το μεν χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο (τράπεζες, διατραπεζική αγορά, χρηματιστήρια, funds, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, ασφαλιστικά ταμεία, χρηματομεσιτικοί οίκοι) γιγαντώνεται απ' την εισροή κερδοσκοπικών κεφαλαίων που αποχωρούν απ' το παραγωγικό κεφάλαιο αλλά και με την κερδοσκοπική δραστηριότητα (χαμηλό ή και μηδενικό κόστος) κεφαλαιοποίησης, ενώ υψηλά επιτόκια δανεισμού, τεράστιες ποσότητες ομολόγων χωρίς αντιστοίχιση με την πραγματική οικονομία, γιγάντια εισροή καταθέσεων από τα BTICS κ.ά.). Το 1970 ο χρηματοπιστωτικός τομέας των ΗΠΑ είχε τζίρο που δεν ξεπερνούσε το 10% του ΑΕΠ της χώρας. Το 2008 το ποσοστό αυτό ξεπέρασε το 40%. Οι καταθέσεις των Ελλήνων κροίσων στις ξένες τράπεζες φτάνουν τα 600 δισ. ευρώ!

Εξάλλου, οι κυρίαρχες πολυεθνικές ιδιαίτερα στην κρίση γιγαντώνονται λόγω καταστροφής των αδύνατων κεφαλαίων αλλά και απ' την αύξηση της αποσπώμενης εργασίας, σε μεγάλο βαθμό με την απόλυτη μορφή της. Παρά την παγκόσμια κρίση του 2008, την παρατεταμένη ύφεση, την αναιμική και αμφίβολη ανάκαμψη, την επέκταση της φτώχειας και της ανεργίας, η βασική αντίθεση πολώνεται. Οι υπερπλούσιοι, που αποτελούν μόλις το 0,7 του παγκόσμιου πληθυσμού, ελέγχουν πλέον το 41% του πλούτου, ενώ αν προστεθεί και το 7,7 των απλώς πλούσιων, το 8,4% του πληθυσμού ελέγχει το 83,3% του

παγκόσμιου πλούτου. Απ' την άλλη πλευρά, το 68,7 των λαϊκών στρωμάτων ελέγχει μόλις το 3% του παγκόσμιου πλούτου. Καθώς ο «πλούτος φέρνει πλούτο» και τον αβγατίζει στην κρίση, οι δισεκατομμυριούχοι από 2.170 το 2013, με τους ρυθμούς αύξησής τους αναμένεται να φθάσουν τους 3.873 το 2020. Οι εκατομμυριούχοι με εισοδήματα άνω των 30 εκατ. δολαρίων από 199.300 το 2013 αναμένεται να αυξηθούν κατά 40%, φθάνοντας παγκόσμια 280.000 περίπου.

Και στην Ελλάδα της εξάχρονης ύφεσης στις σχετικές λίστες περιλαμβάνονται 559 Έλληνες κροίσοι (με εισοδήματα άνω των 30 εκατ. δολ.), η συνολική περιουσία των οποίων εκτιμάται σε 76 δισ. δολ. Τα ελληνικών συμφερόντων κεφάλαια (πλην καταθέσεων) που είναι επενδυμένα στο εξωτερικό ανέρχονται στα 140 δισ. ευρώ.

Λογικό επομένως είναι η τεράστια οικονομική δύναμη που αποκτούν οι αγορές (κορυφαίες χρηματοπιστωτικές και μονοπωλιακές επιχειρήσεις) να ενισχύει και την πολιτική επιρροή που ασκούν στην εθνική και διεθνή εξουσία. Η τεράστια δύναμη που έχουν αποκτήσει οι αγορές, για να αναπαράγεται σε διευρυμένη κερδοφόρα βάση, προϋποθέτει την καθολική εκμετάλλευση των λαϊκών στρωμάτων και της φύσης, της εργασίας, της διανοητικότητας, του ελεύθερου χρόνου του συλλογικού εργαζόμενου. Αυτή η υπερεκμετάλλευση προϋποθέτει τη συντριβή των αντιστάσεων της εργατικής τάξης την πολύ μεγαλύτερη χρησιμοποίηση βίας και πειθάρχησης. Αυτή η αναγκαιότητα σε συνδυασμό με την τεράστια δύναμη που έχουν αποκτήσει αιτιολογεί το σχετικά νέο φαινόμενο εκκένωσης εξουσιών και αποφάσεων απ' το κράτος στις εγχώριες και διεθνείς αγορές. Αυτός ο δυναμισμός ωθεί στην όξυνση των διεθνών ανταγωνισμών, ακόμη και με πολεμική μορφή, για το ξαναμοίρασμα του κόσμου, της ενέργειας και των πρώτων υλών, των αγορών. Ενισχύεται ο ρόλος των ιμπεριαλιστικών οικονομικών και στρατιωτικών ολοκληρώσεων (ΕΕ, ΝΑΤΟ, ΟΟΣΑ) αλλά των «υπερολοκληρώσεων» πλέον (Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών ΗΠΑ-ΕΕ), που με δρακόντειους μηχανισμούς επιτήρησης, επιβολής, ακόμη και δικαστικής παραπομπής της κρατικής εξουσίας, αν θίγει τα συμφέροντα των αγορών, δένουν τους λαούς χειροπόδαρα, αναιρώντας κάθε έννοια δημοκρατίας και λαϊκής κυριαρχίας.

Το κράτος στον ολοκληρωτικό καπιταλισμό των αγορών και των διεθνών οργανισμών του κεφαλαίου παρεμβαίνει όλο και αμεσότερα και αποφασιστικότερα στην άσκηση της εξουσίας. Το κράτος δεν είναι πλέον ο ιδεώδης συλλογικός καπιταλιστής που δρα για το λογαριασμό και το συμφέρον της κεφαλαιοκρατίας, χωρίς άμεση ανάμιξή της στην εξουσία. Δεν αποτελεί, όπως λέγεται στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο μίαν επιτροπή διαχείρισης των υποθέσεων της αστικής τάξης. Η αστική τάξη και ιδίως η κορυφή της είναι πολύ πιο ισχυρή πλέον πολύ πιο εκμεταλλευτική και αυταρχική, ώστε να αρκείται στη διαχείριση των συμφερόντων της απ' τους πολιτικούς εκπροσώπους της στο κράτος. Η έννοια των άμεσων παρεμβάσεων στην κρατική εξουσία έχει ποικιλία μορφών και αποτελεί φαινόμενο εξελισσόμενο και εντεινόμενο:

Τα κυρίαρχα κεφάλαια παρεμβαίνουν άμεσα, όχι δημόσια αλλά και δημόσια με τις επιχειρηματικές ενώσεις ή τα ελεγχόμενα ΜΜΕ, για να εκβιάσουν προνομακτικές οικονομικές αλλά και θεσμικές αποφάσεις προς το συμφέρον τους. Παρεμβαίνουν άμεσα στο πολιτικό σύστημα, ιδίως στα κυβερνητικά κόμματα για τον εγκληματισμό τους στην πολιτική του μεγάλου κεφαλαίου (βλ. συστηματικές επαφές της ηγεσίας του ΣΥΡΙΖΑ με επιχειρηματικούς ομίλους, ΣΕΒ, τραπεζίτες, ακόμη και κερδοσκοπικά funds). Με προμήθειες, παράνομες και «νόμιμες» επηρεάζουν κορυφαίους πολιτικούς ή και κόμματα για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους (βλ. Ζήμενς, Τσουκάτος, Τσοχατζόπουλος και άλλοι ων ουκ έστι αριθμός). Με δικούς τους ιδεολογικούς μηχανισμούς, όπως ο ΙΟΒΕ, ιδιόκτητα ή ελεγχόμενα μέσα επηρεάζουν το κράτος, το κομματικό σύστημα, αλλά και την κοινή γνώμη, ώστε με τη σειρά της να επηρεάζει την εξουσία στην αρεστή για τις αγορές πολιτική. Τέλος, εντείνεται το φαινόμενο της παρουσίας στην κορυφή της κρατικής πυραμίδας ανθρώπων των αγορών. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα χρόνια της κρίσης, οι υπουργοί Οικονομικών είναι τέως στελέχη των αγορών (Παπακωνσταντίνου, Στουρνάρας, Χαρδούβελης) όπως και οι επικεφαλής της Τράπεζας Ελλάδας (Προβόπουλος, Στουρνάρας), αλλά και ο δοτός

πρωθυπουργός Παπαδήμος και πολλοί άλλοι σε καίριες θέσεις (ΕΛΣΤΑΤ, Γραμματεία Εσόδων κ.ά.).

Η κυριαρχία των αγορών εντείνει τον κρατικό αυταρχισμό

Η κλιμακούμενη συνύφανση της κορυφής του κράτους με την κορυφή των αγορών, συντελείται όχι μόνον έμμεσα, αντιπροσωπευτικά, αλλά και με άμεση πλέον παρέμβαση και συμμετοχή των αγορών στην εξουσία, εντείνοντας την αντιδημοκρατικότητα του κοινοβουλευτικού ολοκληρωτισμού. Πρώτο, γιατί εντείνεται η αλλοτρίωση της κοινωνίας απ' το αστικό κράτος, που χωρίς να πάψει να υπηρετεί την κεφαλαιοκρατία ως σύνολο, υπηρετεί κυρίαρχα ένα μικρό τμήμα της και μάλιστα το πιο αντιδραστικό, αδηφάγο, παρασιτικό και αυταρχικό.

Δεύτερο, η σχετική αυτοτέλεια του αστικού κράτους αμβλύνεται σε διπλή κατεύθυνση: Περιορίζεται σαφώς η αυτοτέλεια και «ουδετερότητα» και στη διευθέτηση των ενδοαστικών αντιθέσεων, ευνοώντας κυρίαρχα τις «αγορές», προσφέροντας βορά στην αναθέρμανσή τους εν μέσω κρίσης τα αδύνατα κεφάλαια και τα μεσαία στρώματα. Αμβλύνεται ιδιαίτερα η όποια αυτοτέλεια και στην αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, μεγαλύτερης αξίας σήμερα, στα φυσικά όρια της επιβίωσης ή και κάτω απ' αυτά (εκτεταμένα και μακροχρόνια ανεργία). Τρίτο, η υπεραντιδραστικότητα της «αγοράς» εγγίζει τα όρια της κοινοβουλευτικής μορφής του αστικού κράτους. Δεν απεχθάνεται μόνον τις οικονομικές αλλά και τις πολιτικές διεκδικήσεις των λαϊκών στρωμάτων. Αποθαρρύνει την εκδήλωση και των δευτερευουσών αντιθέσεων των διαχειριστικών κομμάτων. Προκρίνει τις τεχνοκρατικές, συναινετικές, γρήγορες κρατικές αποφάσεις. Είναι αντίθετη σε ενδελεχείς διαβουλεύσεις και ενδοαστικές διαφοροποιήσεις, φοβούμενη τις «αντιπαραγωγικές» καθυστερήσεις και την ενδεχόμενη αξιοποίηση αυτών των «τριβών» απ' το λαϊκό κίνημα. Επομένως, αδιαφορεί για τη στοιχειώδη συναίνεση, που είναι όμως αναγκαία για τη σχετική αυτοτέλεια των συστημικών κομμάτων απ' την κυρίαρχη πολιτική και την πολιτική αναπαραγωγή τους. Είναι χαρακτηριστική η εμμονή της ευρωπαϊκής και εγχώριας ολιγαρχίας στην υλοποίηση των υπολειπόμενων μνημονιακών «μεταρρυθμίσεων», αν και η εφαρμογή των νέων εξοντωτικών μέτρων κινδυνεύει να οδηγήσει και τη ΝΔ σε μια μη ανατάξιμη εκλογική συντριβή.

Τέταρτο, η ολιγαρχία διαφωνεί με τις έκτακτες εκλογές, τα δημοψηφίσματα, την ανάδειξη του λαϊκού παράγοντα και των διεκδικήσεων μέσα απ' τις αστικοδημοκρατικές διαδικασίες. Γιατί οι οιοδήποτε είδους εκλογές χαλαρώνουν την οικονομική λειτουργία αλλά και τη δημοσιονομική πειθαρχία. Αναζωπυρώνουν τις ελπίδες και τις διεκδικήσεις του λαού, ενώ στόχος είναι να εθιστεί στις μειωμένες προσδοκίες, που απαιτεί η στρατηγική της κινεζοποίησης. Και το κυριότερο, ανησυχούν οι «αγορές» μήπως απ' τις εκλογές προκύψει κάποια πολιτική εξέλιξη, που θα αποκλίνει έστω και εν μέρει απ' την ακολουθούμενη πολιτική. Μ' αυτή τη λογική εξηγείται η άθλια κινδυνολογία και ο αμοραλισμός αυτών των ημερών από εγχώρια και διεθνή κέντρα. Η αμετροπέειά τους έφτασε στα έσχατα όρια με τη θέση ότι οι πρόωρες εκλογές θα προκαλέσουν «πιστωτικό γεγονός»...

Εργατική λαϊκή αντεπίθεση

Λύση με αντικαπιταλιστική ανατροπή

Η αυξανόμενη αντιδραστικότητα, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, ιδεολογική, με την κυριαρχία και την ενδοαστική ηγεμονία του αριθμητικά μικρού στρώματος των «αγορών», αλλά πανίσχυρου οικονομικά και πολιτικά, μαρτυρεί την παρακμή και τον παρασιτισμό του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, τη δομική κρίση του, την παρατεταμένη ύφεση, με αναιμικές ανακάμψεις, και επιτείνει τα αδιέξοδα και την παρακμή του. Σημάδια αυτής της παρακμής είναι πρόδηλα και στη σημερινή συγκυρία με την αδυναμία της κυβερνώσας διαχείρισης να αρθρώσει μια στοιχειωδώς θετική αφήγηση, για να καταφύγει έτσι σε μια φενακισμένη κινδυνολογία που, όπως στην ιστορία με το βοσκό, λίγους πλέον θα πείθει. Αλλά και η αφήγηση του προαλειφόμενου για την κυβερνητική εξουσία ΣΥΡΙΖΑ δεν πείθει. Λόγω της γενικής κατάστασης και κρίσης του συστήματος, αλλά και λόγω των άμεσων αφόρητων πιέσεων που θα δεχθεί για τη λήψη νέων μέτρων

και του χρηματοδοτικού κενού των περίπου 20 δισ. που θα πρέπει να αποπληρώσει. Στη συνείδηση των πολλών πρωτανεύει με τη μορφή ανακούφισης η επιθυμία απαλλαγής απ' τη δουλόφρονα και χρεοκοπημένη κυβέρνηση και μια αδύναμη μόνο φλόγα ελπίδας για τον ΣΥΡΙΖΑ, που αν δεν φουντώσει απ' το συνδυασμό της ανατροπής, γρήγορα και αναπόφευκτα θα σβήσει. Αμφότερα τα μίγματα διαχείρισης παρά τις διαφορές τους εδράζονται στο αξίωμα των Βρυξελλών για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και πρωτογενείς πλεόνασμα. Η νεοφιλελεύθερη διαχείριση, τοις κείνων ρήμασι πειθόμενη, θα παραδίδει το υστέρημα του ελληνικού λαού στους αδυσώπητους δανειστές. Η σοσιαφιλελεύθερη διαχείριση επαγγέλλεται ότι το πρωτογενές πλεόνασμα θα το διανείμει στα λαϊκά στρώματα, ότι θα διαγράψει μέρος του χρέους, θα καταργήσει 450 μνημονιακούς νόμους, θα αυξήσει τον κατώτατο μισθό κ.ά. Τον κύκλο όμως ουδείς τετραγώνισε. Ακόμη και το πρόγραμμα ανάσχεσης της ακραίας φτώχειας με την αξιοποίηση όμως ευρωπαϊκών θεσμικών πόρων τελεί υπό την αίρεση της συγκατάνευσης των ισχυρών της ΕΕ. Η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ είναι η μόνη που πιστεύει στη μαγική δύναμη της διαπραγματεύσεώς της. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να πείσει γιατί η Γερμανία θα υποχωρήσει στις απαιτήσεις του ΣΥΡΙΖΑ, όταν δεν κάνει ούτε ένα βήμα πίσω απ' τις απαιτήσεις της στη συγκυβέρνηση, ενώ θα ήταν και προς το συμφέρον της να διατηρηθεί αυτή στην εξουσία.

Η Γερμανία εκτός του ότι δεν έχει δώσει την παραμικρή ένδειξη ότι θα μαλακώσει την άτεγκτη δημοσιονομική πειθαρχία είναι πασιφανές ότι χρησιμοποιεί την Ελλάδα ως τιμωρητικό πρότυπο για τον παραδειγματισμό των εργαζομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την εδραίωση επομένως της στρατηγικής της.

Εξάλλου, οδηγώντας τον ρεφορμισμό στην άκρη της λογικής του, θεωρούμε ότι η σοβούσα δομική κρίση δεν οφείλεται πρωταρχικά ούτε στην απληστία των τραπεζιτών ούτε στη νεοφιλελεύθερη λιτότητα, οπότε θα μπορούσε να ρυθμιστεί με τον περιορισμό της απληστίας και ασυδοσίας του χρηματιστικού κεφαλαίου ή με την υπέρβαση της νεοφιλελεύθερης λιτότητας. Ούτε ένας ρεφορμισμός αρκετά πιο προχωρημένος απ' τον ΣΥΡΙΖΑ επομένως θα μπορούσε να ρυθμίσει την κρίση. Διότι, κατά τη μαρξιστική θεωρία η κρίση προκαλείται απ' το παράδοξο της τεχνολογικής προόδου που συνυπάρχει με την πτώση ή τη χαμηλή απόδοση του ποσοστού κέρδους, που οξύνθηκε απ' τις δημοσιονομικές ανισορροπίες του ελληνικού καπιταλισμού και την ανισόμετρη σχέση του με τις ανεπτυγμένες οικονομίες της ΕΕ.

Αποδεικνύεται με την αποτυχία και της κείνσιανής και της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης ότι κρίση είναι αντιμετωπίσιμη μ' ένα πρόγραμμα αντικαπιταλιστικής σύγκρουσης, που θ' αποτελέσει γέφυρα για τον σοσιαλισμό.

Δημοσιεύτηκε στο ΠΡΙΝ της 28ης Δεκέμβρη